

Секція: Державне управління, самоврядування і державна служба

Кіслов Денис Васильович

доктор наук з державного управління, доцент

Міжрегіональна академія управління персоналом

м. Київ, Україна

РОЛЬ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ПРОГРЕСИВНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

У науковому дискурсі останнього часу, що присвячений проблемам використання механізмів державного управління різними галузями економіки щодо підвищення продуктивності праці та прогресивного розвитку країни, збільшилась кількість публікацій вузько секторального спрямування. Окрім деяких специфічних характеристик кожного сектору економіки, в умовах функціонування яких потрібен особливий інструментарій регулювання, існують загальні дієві й доступні, опрацьовані в реальних умовах виробничої практики механізми публічного управління, які мають універсальні управлінські якості для центрального, регіонального і галузевого рівнів. Це стосується цілої низки механізмів і засобів публічного управління, які безпосередньо впливають на процеси продуктивності праці та інтенсифікації виробництва, на розвиток держави в цілому. Серед них такі, як психо-мотиваційний, нормативно-правовий, інвестиційно-інноваційний та інформаційно-комунікаційний, що у різній мірі використовуються органами публічного адміністрування. Поряд з організаційними заходами ці основні дієві засоби й механізми державного управління здатні у визначених умовах реалізовувати завдання поліпшення умов інноваційного клімату та підвищення продуктивності праці. Комплексна взаємодія таких механізмів державного управління має аналізуватися на основі методології системного підходу та послідовного

синтезу найбільш ефективних засобів мотиваційно-стимулюючої дії з постійним контролем зворотних зв'язків у структурі: виробництво – споживачі. Ці процеси підсилюються й заохочуються відповідною компетентністю та організаційними засадами постійного підвищення кваліфікаційного рівня державних службовців.

Механізми і засоби управління, що забезпечують нормальне й надійне функціонування державної системи у продуктивному вимірі, на сьогодні знаходяться у процесі становлення, особливо в аспекті виконання та використання теоретичних розробок і пропозицій у практиці держслужбовців. Останні, як правило, керуються гаслами політичної кон'юнктури, виходять з позицій соціально-політичного стану відповідних національних ринків й особливостей галузей економіки. Це шкодить впливовим можливостям інвестиційно-інноваційного механізму безпосередньо й ефективно виконувати свою роль у прогресивному розвитку країни. Цей механізм публічного управління дуже неоднорідно використовується в різних галузях економіки країни в цілому, в регіонах і місцевостях, хоча його теоретичне обґрунтування й апробація знаходяться на достатньому науковому рівні. Такий стан дієвості у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності обумовлений багатьма факторами, зокрема: фінансовим, ресурсним і кадровим (інтелектуальним) забезпеченням.

Модернізація управлінських структур органів публічного адміністрування України в умовах загального реформування багатьох секторів економіки включає цільове використання інструментарію, насамперед, нормативно-правового механізму державного управління. Законодавча база України, на яку спирається цей механізм станом на сьогодні, хоча й потребує вдосконалення та доповнення, але є достатньо розвинутою, щоб повноцінно наповнювати основи інформаційної, інноваційної, інвестиційної діяльності як у виробництві, так і в органах влади. У подальшій розбудові цього правового інструментарію доцільно

враховувати весь комплекс підзаконного регулювання, який вже має достатній рівень відомчого й галузевого досвіду, свого виробничого і документального забезпечення (Постанови Уряду, накази міністерств, розпорядження служб організацій тощо).

Інформаційно-комунікаційна складова механізмів державного управління має бути спрямована на внутрішній баланс інтересів влади та суспільства через поєднання з засадами психо-мотиваційного стимулювання. На етапі становлення і затвердження в практиці управління інноваційного розмаїття різновидів інформаційно-комунікаційних технологій вищезгадані інтереси трансформуються через професійний рівень всіх відповідних адміністративних структур.

Вперше вирішальне значення ефективних механізмів управління через діяльність службовців всіх рангів з соціологічних позицій розглянув М. Вебер у контексті висунутих ним теорій раціоналізму, соціальної дії та ідеальної (раціональної) бюрократії [1]. Він висунув універсальні принципи організації та функціонування органів публічного адміністрування, що можуть працювати будь де і в умовах будь-якої країни. Проблемам ефективності управлінської діяльності в цілому присвячені праці таких видатних зарубіжних вчених, як Ч. Барнард, Г. Гант, П. Друкер, А. Етціоні, Е. Мейо, Д. Сінк, Ф. Тейлор та інших авторів. Сучасні наукові методи управління розглянули Р. Блейк і Д. Мутон [2]. В Західній Європі принципи, методи й механізми державного управління в XX ст. й до сьогодні завжди були пов’язані з ім’ям М. Вебера. З останньої чверті XX ст. з’явилися критичні течії стосовно теорії “ідеальної бюрократії” М. Вебера як такої. В сучасних умовах пануючого неолібералізму вона вже не спроможна дати максимальний ефект в роботі чиновництва. Всі критичні зауваження зводяться до нав’язування в практиці публічного управління суто комерційних технологій за принципами, наприклад, New Public Management – NPM (“нового публічного менеджменту”) як банківської концепції моделі

публічного адміністрування, що широко пропагувалась з 80-х років такими авторами, як, наприклад, Д. Осборн, Й. Олсен, Дж. Марч, Т. Геблер, К. Худ. Оновлена концепція “без бюрократичного” публічного управління представлена вже в російському перекладі на початку ХХІ ст. [3]. Через десятиріччя потому розпочалися некритичні вітчизняні трактування концепції NPM [4]. Але в цей час як раз в американських і європейських дослідженнях вже були достатньо гострокритичні зауваження відносно цієї теоретичної концепції, її слабкості та практичної недосконалості. Ігнорування й розмиття класичних норм і вимог до працівників державних служб, що стосуються дисциплінованості, чесності, професійності і компетентності, можуть підірвати і навіть знищити основи надійного управління особливо в країнах з перехідною економікою. У всякому разі управлінські експерименти щодо періодично-перманентної зміни “нових облич” апаратів державної влади будуть вести до чергових гострих соціально-економічних криз.

Свої теоретичні розробки М. Веберу не вдалося завершити з-за передчасної загибелі, але зараз накопичено достатній позитивний і негативний досвід щоб їх гармонічно і логічно доповнити не порушуючи духу й суті його ідей. У наш час в Україні як раз раціональним є переосмислення основ цих ідей з сучасних і перспективних позицій управлінських теорій, тому що країна все ще знаходиться на стадії становлення цивілізаційних умов ринкових відносин. Серед основних принципів раціональної бюрократії є, наприклад, такі, що прямо вказують на необхідність назначати, а не обирати державних службовців на визначені посади на основі професійної кваліфікації за рівнем і значенням дипломів і/або за результатами іспитів. Для них ця діяльність повинна бути професією, основним видом зайнятості, а не аматорством чи громадянською активністю, яку чомусь в нашій державі прийняли за пріоритет.

Оцінювальні, стимулюючі та психо-мотиваційні засоби механізмів державного управління щодо підвищення і підтвердження компетенції й кваліфікації чиновників якраз і є “слабким місцем” сучасної кадрової і контрольної практики в управлінських структурах країни.

Ринкові трансформації економіки України зумовлюють необхідність формування складної багаторівневої й багатоструктурної господарської системи, здатної інтегруватися та підлаштовуватися під умови, що об'єктивно складаються й постійно видозмінюються як у середині кожної з галузей народного господарства, так і взагалі. Тому для України необхідно послідовно вирішувати завдання комплексного, взаємопов'язаного і взаємообумовленого системного підходу до налагодження дії означених механізмів державного управління для суттєвого підвищення продуктивності праці. Формування і впровадження механізмів публічного управління повинно забезпечувати розвиток економіки країни, фінансування виробничої і соціальної інфраструктури, пільгове кредитування й страхування господарської діяльності, впорядкування системи оподаткування. Важливо досягати оптимальної взаємодії використання ринкових відносин і раціонального втручання держави у сферу виробничої й науково-інноваційної діяльності.

Література

1. Вебер М. Государство и общество: Нарисы с социологии понимания / Макс Вебер / Пер. з нім. К.: Вид. дім “Всесвіт”, 2012. 1112 с.
2. Блэйк Р. Научные методы управления / Р. Блэйк, Д. Мутон / Пер. с англ. К.: Высшая школа, 2013. 274 с.
3. Осборн Д. Управление без бюрократов: пять стратегий обновления государства / Д. Осборн, П. Пластрик / Пер. с англ. М.: Прогресс, 2001. 536 с.
4. Міненко М.А. Трансформація системи державного управління в сучасні моделі регулювання суспільства / М.А. Міненко // Державне

управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 6. URL:
<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=581>